

TEISINGUMO TEISMO (antroji kolegija) SPRENDIMAS

2011 m. gegužės 19 d.*

Byloje C-184/10

dėl *Bayerischer Verwaltungsgerichtshof* (Vokietija) 2010 m. kovo 16 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2010 m. balandžio 14 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Mathilde Grasser

prieš

Freistaat Bayern

TEISINGUMO TEISMAS (antroji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas J. N. Cunha Rodrigues, teisėjai A. Rosas (pranešėjas), U. Lõhmus, A. Ó Caoimh ir P. Lindh,

* Proceso kalba: vokiečių.

generalinis advokatas Y. Bot,
posėdžio sekretorius K. Malacek, administratorius,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2011 m. vasario 9 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

— M. Grasser, atstovaujamos advokato M. Wandt,

— *Freistaat Bayern*, atstovaujamo M. Niese,

— Vokietijos vyriausybės, atstovaujamos N. Graf Vitzthum ir T. Henze,

— Europos Komisijos, atstovaujamos G. Braun ir N. Yerrell,

susipažinęs su 2011 m. kovo 31 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą susijęs su 1991 m. liepos 29 d. Tarybos direktyvos 91/439/EEB dėl vairuotojo pažymėjimų (OL L 237, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 7 sk., 1 t., p. 317), iš dalies pakeistos 2008 m. birželio 27 d. Komisijos direktyva 2008/65/EB (OL L 168, p. 36, toliau – Direktyva 91/439), 1 straipsnio 2 dalies, 7 straipsnio 1 dalies b punkto ir 8 straipsnio 2 ir 4 dalių išaiškinimu.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant ginčą tarp Viereth-Trunstadt (Vokietija) gyvenančios Vokietijos pilietės M. Grasser, turinčios Čekijos Respublikoje išduotą vairuotojo pažymėjimą, ir *Freistaat Bayern* dėl sprendimo, kuriuo atsisakoma suteikti teisę naudotis jos vairuotojo pažymėjimu Vokietijos teritorijoje.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisės aktai

- 3 Pagal Direktyvos 91/439 4 konstatuojamąją dalį, siekiant stiprinti kelių eismo saugumą, reikia nustatyti minimalius vairuotojo pažymėjimo išdavimo reikalavimus.

4 Šios direktyvos 1 straipsnio 1 ir 2 dalys suformuluotos taip:

„1. Valstybės narės, laikydamosi šios direktyvos nuostatų, įveda I ar Ia priede aprašytu Bendrijos pavyzdžiu pagrįstą nacionalinę vairuotojo pažymėjimą. <...>

2. Valstybių narių išduoti vairuotojo pažymėjimai yra abipusiai pripažįstami.“

5 Pagal šios direktyvos 7 straipsnio 1 dalį:

„Vairuotojo pažymėjimai, be to, yra išduodami tik kandidatams į vairuotojus:

<...>

b) kurių nuolatinė gyvenamoji vieta yra pažymėjimą išduodančios valstybės narės teritorijoje arba kurie gali pateikti įrodymų, kad jie yra ten studijavę bent šešis mėnesius.“

6 Direktyvos 91/439 7 straipsnio 5 dalyje nurodyta, kad asmuo gali turėti tik vieną vairuotojo pažymėjimą.

7 Direktyvos 91/439 8 straipsnio 2 dalyje ir 4 dalies pirmoje pastraipoje numatyta:

„2. Laikydamosi baudžiamųjų ir policijos įstatymų teritoriškumo principo, valstybė narė, kurioje yra nuolatinė gyvenamoji vieta, gali taikyti nacionalines teisės vairuotoji apribojimo, sustabdymo, atėmimo ar panaikinimo nuostatas kitos valstybės narės išduoto vairuotojo pažymėjimo savininkui ir, jeigu reikia, pakeisti vairuotojo pažymėjimą.

<...>

4. Valstybė narė gali atsisakyti pripažinti galiojančiu kitos valstybės narės išduotą vairuotojo pažymėjimą asmeniui, kuriam ankstesnės valstybės teritorijoje taikoma viena iš 2 dalyje nurodytų priemonių.“

8 Šios direktyvos 9 straipsnio pirmoje pastraipoje nustatyta:

„Šioje direktyvoje „nuolatinė gyvenamoji vieta“ yra vieta, kurioje asmuo paprastai gyvena, t. y. bent 185 dienas kiekvienais kalendoriniais metais, dėl asmeninių ir darbo ryšių arba, jei asmuo darbo ryšių neturi, dėl asmeninių ryšių, kurie artimai sieja asmenį su vieta, kurioje jis gyvena.“

9 Šios direktyvos 12 straipsnio 3 dalyje numatyta:

„Valstybės narės padeda viena kitai įgyvendinti šią direktyvą ir prireikus keičiasi informacija dėl jau įregistruotų vairuotojo pažymėjimų.“

Nacionalinės teisės aktai

10 2009 m. sausio 7 d. Nutarimu (*BGBL.* 2009 I, p. 29) priimtos redakcijos 1998 m. rugpjūčio 18 d. Nutarimo dėl leidimo asmenims dalyvauti kelių eisme (Nutarimas dėl vairuotojo pažymėjimo) (*Verordnung über die Zulassung von Personen zum Straßenverkehr (Fahrerlaubnis-Verordnung)*, *BGBL.* 1998 I, p. 2214) 28 straipsnio 1 ir 4 dalyse nustatyta:

„1. Galiojančių [Europos Sąjungos] ar [Europos ekonominės erdvės (EEE)] vairuotojo pažymėjimų savininkai, kurių nuolatinė gyvenamoji vieta 7 straipsnio 1 arba 2 dalių prasme yra Vokietijoje, gali, išskyrus 2–4 dalyse numatytus apribojimus, vairuoti transporto priemonę šioje valstybėje atsižvelgiant į jiems vairuotojo pažymėjimu suteiktas teises. <...>

<...>

4. 1 dalyje nurodytas leidimas netaikomas [Sąjungos] arba EEE vairuotojo pažymėjimų savininkams:

<...>

- 2) kurių nuolatinė gyvenamoji vieta, remiantis įrašais vairuotojo pažymėjimuose arba jų išdavusios valstybės narės pateikta neginčytina informacija, šių pažymėjimų išdavimo metu buvo Vokietijos teritorijoje, nebent šiuos pažymėjimus jie gavo kaip moksleiviai ar studentai, išdavimo valstybėje gyvenę bent 6 mėnesius, 7 straipsnio 2 dalies prasme;

- 3) kurių vairuotojo pažymėjimai Vokietijoje teismo buvo laikinai arba visam laikui atimti arba atimti pagal nedelsiant vykdytiną ar galutinį administracinės institucijos sprendimą, kuriems įsigaliojusiu sprendimu buvo atsisakyta išduoti vairuotojo pažymėjimus arba iš kurių vairuotojo pažymėjimai nebuvo atimti tik dėl to, kad tuo metu jie jų atsisakė;

<...>

Pirmo sakinio 2 ir 3 punktuose nurodytais atvejais institucija gali priimti administracinį aktą, kuriuo deklaruojama, kad pažymėjimo savininkas neturi teisės vairuoti.“

Faktinės bylos aplinkybės ir prejudicinis klausimas

¹¹ 1955 m. gimusi M. Grasser yra Vokietijos pilietė, gyvenanti Viereth-Trunstadt Vokietijoje; ji niekada neturėjo Vokietijoje išduoto vairuotojo pažymėjimo.

- 12 2006 m. gegužės 31 d. M. Grasser gavo Pilzeno (Čekijos Respublika) vietos valdžios institucijos išduotą vairuotojo pažymėjimą, kuriame kaip šio vairuotojo pažymėjimo savininko nuolatinė gyvenamoji vieta buvo nurodyta „Viereth-Trunstadt, Spolková Republika Nemecko“ („Viereth-Trunstadt, Vokietijos Federacinė Respublika“).
- 13 2009 m. balandžio 3 d. raštu Vokietijos kompetentinga vairuotojo pažymėjimų išdavimo institucija (toliau – institucija) M. Grasser paprašė pateikti vairuotojo pažymėjimą, kad įrašytų, jog ji neturi teisės vairuoti Vokietijos teritorijoje, nes išduodant šį pažymėjimą nebuvo laikomasi nuolatinės gyvenamosios vietos sąlygos. Ši institucija taip pat apklausė suinteresuotąjį asmenį siekdama priimti sprendimą dėl teisės vairuoti netekimo.
- 14 M. Grasser šios institucijos prašė suteikti teisę naudotis čekišku vairuotojo pažymėjimu Vokietijos teritorijoje, nes ji niekada nepažeidė kelių eismo taisyklių. Nepatenkinus šio prašymo, ji prašė išduoti vokišką vairuotojo pažymėjimą. Institucija šiuos prašymus atmetė.
- 15 2009 m. birželio 3 d. sprendimu institucija uždraudė M. Grasser naudotis čekišku vairuotojo pažymėjimu Vokietijoje ir nurodė jį pateikti, kad būtų įrašytas draudimas. To nepadarius vairuotojo pažymėjimas turėjo būti konfiskuotas.
- 16 2009 m. liepos 1 d. M. Grasser pateikė skundą dėl šio 2009 m. birželio 3 d. sprendimo panaikinimo *Verwaltungsgericht Bayreuth*. Šis teismas 2009 m. rugsėjo 22 d. sprendimu skundžiamą sprendimą panaikino. *Verwaltungsgericht Bayreuth* nusprendė, kad vien nuolatinės gyvenamosios vietos sąlygos nepaisymas nėra priežastis nepripažinti teisės vairuoti Vokietijos teritorijoje. Šio teismo teigimu, kad būtų pateisintas atsisakymas pripažinti, reikėjo, kad iš M. Grasser, be to, jog netenkinama nuolatinės gyvenamosios vietos sąlyga, anksčiau vairuotojo pažymėjimas būtų buvęs atimtas, sustabdytas jo galiojimas, panaikinta ar apribota jos teisė vairuoti.

- 17 *Freistaat Bayern* apskundė šį sprendimą *Bayerischer Verwaltungsgerichtshof*, kuris šiomis aplinkybėmis nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šį prejudicinį klausimą:

„Ar Direktyvos 91/439/EEB 1 straipsnio 2 dalį ir 8 straipsnio 2 ir 4 dalis reikia aiškinti taip, kad priimančioji valstybė narė gali atsisakyti pripažinti kitos valstybės narės išduotą vairuotojo pažymėjimą, jei iš įrašų šiame pažymėjime matyti, kad buvo pažeistas šios direktyvos 7 straipsnio 1 dalies b punktas, ir jei priimančioji valstybė narė vairuotojo pažymėjimo savininkui prieš tai netaikė Direktyvos 91/439/EEB 8 straipsnio 2 dalyje numatytų priemonių?“

Dėl prejudicinio klausimo

- 18 Savo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės nori žinoti, ar Direktyvos 91/439 1 straipsnio 2 dalį, 7 straipsnio 1 dalies b punktą bei 8 straipsnio 2 ir 4 dalis reikia aiškinti taip, kad jais draudžiama priimančiajai valstybei narei savo teritorijoje atsisakyti pripažinti kitos valstybės narės išduotą vairuotojo pažymėjimą, jei iš šio pažymėjimo įrašų matyti, kad nebuvo laikomasi šios direktyvos 7 straipsnio 1 dalies b punkte numatytos nuolatinės gyvenamosios vietos sąlygos, bet ši priimančioji valstybė narė vairuotojo pažymėjimo savininkui anksčiau netaikė šios direktyvos 8 straipsnio 2 dalyje numatytų priemonių.
- 19 Pagal nusistovėjusią teismo praktiką Direktyvos 91/439 1 straipsnio 2 dalyje numatomas abipusis valstybių narių išduotų vairuotojo pažymėjimų pripažinimas, netaikant jokių formalumų. Šia nuostata valstybėms narėms nustatyta aiški ir tiksli pareiga, nepaliekant jokios diskrecijos ją įgyvendinti priimtinių priemonių atžvilgiu (2009 m.

vasario 19 d. Sprendimo *Schwarz*, C-321/07, Rink. p. I-1113, 75 punktas ir nurodyta teismo praktika).

- 20 Patikrinti, ar įvykdyti minimalūs Sąjungos teisės reikalavimai, visų pirma susiję su nuolatine gyvenamąja vieta ir tinkamumu vairuoti, numatyti šios direktyvos 7 straipsnio 1 dalyje, taigi ir tai, ar pagrįsta išduoti vairuotojo pažymėjimą, turi išduodančioji valstybė narė (minėto Sprendimo *Schwarz* 76 punktas ir nurodyta teismo praktika).
- 21 Todėl, vienos valstybės narės valdžios institucijoms išdavus vairuotojo pažymėjimą pagal Direktyvos 91/439 1 straipsnio 1 dalį, kitos valstybės narės neturi teisės tikrinti, ar laikytasi šioje direktyvoje numatytų išdavimo sąlygų. Iš tiesų, valstybės narės išduoto vairuotojo pažymėjimo turėjimas turi būti laikomas įrodymu, kad šio pažymėjimo savininkas pažymėjimo išdavimo dieną atitiko minėtus reikalavimus (minėto Sprendimo *Schwarz* 77 punktas ir nurodyta teismo praktika).
- 22 Tačiau iš 2008 m. birželio 26 d. sprendimų *Wiedemann ir Funk* (C-329/06 ir C-343/06, Rink. p. I-4635) ir *Zerche ir kt.* (C-334/06-C-336/06, Rink. p. I-4691) matyti, kad Direktyvos 91/439 1 straipsnio 2 dalį, 7 straipsnio 1 dalį bei 8 straipsnio 2 ir 4 dalis reikia aiškinti taip, kad jais ne visais atvejais draudžiama valstybei narei atsisakyti pripažinti savo teritorijoje teisę vairuoti, kurią suteikia vairuotojo pažymėjimas, išduotas po to, kai kita valstybė narė pritaikė teisės vairuoti atėmimo priemonę (šiuo klausimu žr. 2009 m. liepos 9 d. Nutarties *Wierer*, C-445/08, 50 punktą).
- 23 Iš tiesų, valstybė narė gali atsisakyti pripažinti savo teritorijoje teisę vairuoti, kurią suteikia vairuotojo pažymėjimas, išduotas kitos valstybės narės po to, kai buvo pritaikyta teisės vairuoti atėmimo priemonė, jei, remiantis vairuotojo pažymėjime esančiais įrašais arba kita neginčijama informacija, gauta iš išdavimo valstybės narės, nustatoma,

kad tuo metu, kai buvo išduotas šis vairuotojo pažymėjimas, jo savininkas, kuriam priimančiosios valstybės narės teritorijoje buvo taikoma anksčiau turėto pažymėjimo atėmimo priemonė, neturėjo nuolatinės gyvenamosios vietos išdavusiosios valstybės narės teritorijoje (šiuo klausimu žr. minėtų sprendimų *Wiedemann ir Funk* 73 punktą bei *Zerche ir kt.* 70 punktą).

24 Taigi tol, kol neįrodyta, kad išdavusioji valstybė narė aiškiai nepaisė nuolatinės gyvenamosios vietos sąlygos, neabejojama vairuotojo pažymėjimo abipusio pripažinimo principu.

25 Rašytinėse pastabose M. Grasser teigė, kad, skirtingai nuo vairuotojo pažymėjimų savininkų, kuriems buvo anksčiau pritaikyta atėmimo priemonė, bylose, kuriose buvo priimti minėti sprendimai *Wiedemann ir Funk* bei *Zerche ir kt.*, ji anksčiau niekada neturėjo vairuotojo pažymėjimo ir todėl jai niekada nebuvo taikoma tokia priemonė. Todėl šiuose sprendimuose atlikta analizė neturėtų būti taikyta jos atveju, ir nuolatinės gyvenamosios vietos sąlygos nepaisymas nepateisina jos čekiško vairuotojo pažymėjimo nepripažinimo.

26 Šiuo klausimu reikia priminti, kad pagal Direktyvos 91/439 4 konstatuojamąją dalį Sąjungos teisės aktų leidėjas nusprendė, kad, siekiant stiprinti kelių eismo saugumą, reikia nustatyti minimalius vairuotojo pažymėjimo išdavimo reikalavimus. Tarp šių minimalių reikalavimų yra šios direktyvos 7 straipsnio 1 dalies b punkte nustatyta nuolatinės gyvenamosios vietos sąlyga, pagal kurią vairuotojo pažymėjimai išduodami tik kandidatams į vairuotojus, kurių nuolatinė gyvenamoji vieta yra pažymėjimą išduodančiosios valstybės narės teritorijoje arba kurie gali pateikti įrodymų, kad jie yra ten studijavę bent šešis mėnesius.

- 27 Teisingumo Teismas jau nusprendė, kad nuolatinės gyvenamosios vietos sąlyga, nesant visiško valstybių narių teisės aktų suderinimo vairuotojo pažymėjimų išdavimo srityje, be kita ko, padeda kovoti su „vairuotojo pažymėjimų turizmu“. Beje, ši sąlyga būtina kontroliuojant tinkamumo vairuoti reikalavimo laikymąsi (minėtų sprendimų *Wiedemann ir Funk* 69 punktas bei *Zerche ir kt.* 66 punktas).
- 28 Be to, gyvenamosios vietos sąlygai, pagal kurią apibrėžiama išdavusioji valstybė narė, kaip išankstinei sąlygai, leidžiančiai patikrinti, ar kandidatas į vairuotojus įvykdo kitas Direktyva 91/439 įtvirtintas sąlygas, tenka ypatinga reikšmė kitų direktyvoje nustatytų sąlygų atžvilgiu (minėtų sprendimų *Wiedemann ir Funk* 70 punktas bei *Zerche ir kt.* 67 punktas).
- 29 Kaip teigė generalinis advokatas išvados 33 punkte, dėl kandidato gauti vairuotojo pažymėjimą nuolatinės gyvenamosios vietos šioje direktyvoje nedaromas skirtumas tarp vairuotojo pažymėjimo išdavimo pirmą kartą ir išdavimo po to, kai buvo atimtas ankstesnis pažymėjimas. Abiem atvejais šis išdavimas priklauso nuo nuolatinės gyvenamosios vietos egzistavimo arba bent šešių mėnesių studijų išduodančiosios valstybės narės teritorijoje įrodymų.
- 30 Svarbu konstatuoti, kad nuolatinės gyvenamosios vietos sąlyga yra labai svarbi pirmą kartą išduodant vairuotojo pažymėjimą.
- 31 Iš tiesų, jei tokiu atveju nesilaikoma šios sąlygos, išdavusiosios valstybės narės kompetentingoms institucijoms yra sunku, o gal ir neįmanoma patikrinti, ar laikomasi kitų Direktyvoje 91/439 nustatytų sąlygų. Neatlikus tokio patikrinimo, išduoto vairuotojo pažymėjimo savininkas gali neturėti, be kita ko, reikalingų vairavimo žinių ir įgūdžių, todėl kils grėsmė kelių eismo saugumui. Be to, gali būti suabejota principu, kad asmuo

gali turėti tik vieną vairuotojo pažymėjimą, numatytu tos pačios direktyvos 7 straipsnio 5 dalyje.

- 32 Faktas, kad šio vairuotojo pažymėjimo savininkui priimančioji valstybė narė netaikė jokių šios direktyvos 8 straipsnio 2 dalyje numatytų priemonių, šiuo atžvilgiu nėra svarbus.
- 33 Atsižvelgiant į tai, kas minėta, į prejudicinį klausimą reikia atsakyti taip, kad Direktyvos 91/439 1 straipsnio 2 dalį, 7 straipsnio 1 dalies b punktą bei 8 straipsnio 2 ir 4 dalis reikia aiškinti taip, kad jais nedraudžiama priimančiajai valstybei narėi atsisakyti savo teritorijoje pripažinti kitos valstybės narės išduotą vairuotojo pažymėjimą, jei iš šio pažymėjimo įrašų nustatyta, kad nebuvo laikomasi šios direktyvos 7 straipsnio 1 dalies b punkte numatytos nuolatinės gyvenamosios vietos sąlygos. Faktas, kad šio vairuotojo pažymėjimo savininkui priimančioji valstybė narė netaikė jokių Direktyvos 91/439 8 straipsnio 2 dalyje numatytų priemonių, šiuo atžvilgiu nėra svarbus.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 34 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (antroji kolegija) nusprendžia:

1991 m. liepos 29 d. Tarybos direktyvos 91/439/EEB dėl vairuotojo pažymėjimų, iš dalies pakeistos 2008 m. birželio 27 d. Komisijos direktyva 2008/65/EB, 1 straipsnio 2 dalį, 7 straipsnio 1 dalies b punktą bei 8 straipsnio 2 ir 4 dalis reikia aiškinti taip, kad jais nedraudžiama priimančiajai valstybei narei atsisakyti savo teritorijoje pripažinti kitos valstybės narės išduotą vairuotojo pažymėjimą, jei iš šio pažymėjimo įrašų nustatyta, kad nebuvo laikomasi šios direktyvos 7 straipsnio 1 dalies b punkte numatytos nuolatinės gyvenamosios vietos sąlygos. Faktas, kad šio vairuotojo pažymėjimo savininkui priimančioji valstybė narė netaikė jokių Direktyvos 91/439 8 straipsnio 2 dalyje numatytų priemonių, šiuo atžvilgiu nėra svarbus.

Parašai.